МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик початкової освіти

ПРОГРАМА
АТЕСТАЦІЙНОГО ІСПИТУ

Атестаційний іспит із психолого-педагогічної підготовки
(«Психологія», «Психологія індивідуального розвитку дітей молодшого шкільного віку», «Психолого-педагогічні основи освітньої діяльності молодших школярів», «Педагогіка», «Теорія та методика виховання молодших школярів», «Основи педагогічної майстерності та творчості вчителя»)
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
спеціальності 013 Початкова освіта
за освітньо-професійною програмою Початкова освіта
денна та заочна форми здобуття освіти

2024-2025 навчальний рік

Розробники програми:
Наталія БАХМАТ, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методик початкової освіти.
Наталія ДІДИК, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології освіти.
Ольга КОВАЛЬЧУК, кандидат педагогічних наук, доцент, старший викладач кафедри теорії та методик початкової освіти.
Вікторія ФЕДОРЧУК, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти.

Ухвалено на засіданні кафедри теорії та методик початкової освіти
Протокол №16 від 25 листопада 2024 року

Завідувач кафедри Наталія БАХМАТ

Погоджено радою з науково-методичної роботи і забезпечення якості вищої освіти педагогічного факультету
Протокол №12 від 20 грудня 2024 року

Голова ради Наталія БАХМАТ

Затверджено вченою радою педагогічного факультету
Протокол №14 від 23 грудня 2024 року

Т. в. о. декана факультету Ольга КОВАЛЬЧУК

ПОГОДЖЕНО
Гарант освітньої програми Наталія ГУДИМА

Пояснювальна записка

Побудова національної системи освіти в Україні в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа» та Державного стандарту початкової освіти передбачає новий підхід до професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів. Відповідно має бути достатній рівень підготовленості випускників, сформованість професійних компетентностей, що забезпечується ефективним поєднанням теоретичних знань здобувачів вищої освіти з уміннями застосовувати їх на практиці.

Програму атестації сформовано відповідно до освітньо-професійної програми Початкова освіта першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Атестація здобувачів вищої освіти – це встановлення відповідності результатів навчання здобувачів вищої освіти вимогам освітньої програми. Вимоги до атестації визначає стандарт вищої освіти зі спеціальності 013 Початкова освіта для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Атестація здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка здійснюється відповідно до:

– Положення про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (нова редакція);

– Положення про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція);

– Положення про атестацію та організацію роботи екзаменаційної комісії в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (нова редакція);

– Положення про освітні програми в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (нова редакція).

У нормативних документах освітньої галузі: Законах України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про вищу освіту», «Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки», «Концепції розвитку педагогічної освіти», «» акцентується увага на необхідності формування нової генерації педагогічних кадрів, підготовленої до якісного забезпечення освітніх потреб особистості дитини, розвитку її інтелектуального, культурного та комунікативного потенціалу.

Метою атестації здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти є оцінювання рівня сформованості загальних і спеціальних фахових компетентностей випускників, перевірка досягнутих результатів навчання, визначених змістом освітньо-професійної програми «Початкова освіта» та стандартом вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта галузі знань 01 Освіта/Педагогіка для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Атестація випускників освітньо-професійної програми Початкова освіта проводиться у формі атестаційного іспиту з навчальних дисциплін психолого-педагогічної підготовки: «Психологія», «Психологія

індивідуального розвитку дітей молодшого шкільного віку», «Психолого-педагогічні основи освітньої діяльності молодших школярів», «Педагогіка», «Теорія та методика виховання молодших школярів», «Основи педагогічної майстерності та творчості вчителя».

Атестаційний іспит має комплексний характер і пов'язаний з поглибленням набутих здобувачем вищої освіти компетентностей та програмних результатів навчання. Програма атестаційного іспиту сформована на основі переліку компетентностей, визначених стандартом вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та освітньо-професійною програмою «Початкова освіта».

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі початкової освіти з розумінням відповідальності за свої дії.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК01	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК 04	Здатність працювати в команді.
ЗК 05	Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
ЗК 07	Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.
ЗК 08	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (СК)

СК 01	Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово.
СК 04	Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організовувати їхню пізнавальну діяльність.
СК 05	Здатність до проєктування осередків навчання, виховання й розвитку здобувачів початкової освіти.
СК 06	Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій.
СК 10	Здатність до професійно-педагогічної діяльності в інклюзивному середовищі з різними категоріями дітей з особливими освітніми потребами.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 07	Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання.
ПРН 10	Використовувати в освітній практиці різні прийоми формувального, поточного і підсумкового оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти, прийоми диференційованого оцінювання дітей з особливими освітніми потребами.
ПРН 13	Організовувати освітній простір з дотриманням принципів універсального дизайну, безпечно, проєктувати навчальні осередки у класі спільно з молодшими школярами з урахуванням їхніх вікових особливостей, інтересів і потреб, забезпечувати дотримання вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни, створювати психологічно комфортні умови освітнього процесу.

Атестація у формі складання екзамену проводиться за білетами, укладеними відповідно до програми атестаційного іспиту з навчальних дисциплін психолого-педагогічної підготовки.

До атестаційного іспиту допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали всі вимоги освітньої програми і навчального плану підготовки фахівців за спеціальністю 013 Початкова освіта. Допуском до Атестації є наказ із зазначенням прізвищ, імен, по-батькові здобувачів вищої освіти, підписаний ректором К-ПНУ за поданням декана педагогічного факультету.

ЗМІСТ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ АТЕСТАЦІЙНОГО ІСПИТУ ІЗ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

1. «ПСИХОЛОГІЯ»

Мета вивчення ОК «Психологія» – надати здобувачам вищої освіти систематизовані знання із психології, вивчити основні теоретико-методологічні засади загальної, вікової, соціальної та педагогічної психології, що необхідні для базової професійної підготовки майбутніх педагогів за освітньо-професійною програмою «Початкова освіта» щодо вирішення психологічних проблем молодших школярів для оптимізації освітнього процесу.

Підготовка здобувачів вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта до реалізації змісту освітньої компоненти «Психологія» в Новій українській школі передбачає оволодіння майбутніми фахівцями компетентностями для набуття психологічних знань та їх застосування у професійній діяльності вчителя 1-4 класів закладу загальної середньої освіти.

1. Розвиток особистості молодшого школяра та чинники, які стимулюють особистісний розвиток молодшого школяра в умовах суспільних змін.
2. Особливості уваги у молодшого школяра, шляхи її розвитку в умовах освітнього процесу.
3. Особливості відчуття та сприймання у молодших школярів, шляхи її розвитку в умовах навчання у початковій школі.
4. Особливості пам’яті молодшого школяра та її розвиток психолого-педагогічними засобами.
5. Розвиток вольової сфери у молодших школярів та її удосконалення під час освітнього процесу.
6. Формування цілепокладання та позитивної мотивації до навчання у молодших школярів.
7. Соціально-психологічна адаптація молодшого школяра до вимог освітнього закладу та профілактика порушень соціально-психологічної адаптації учнів.
8. Компоненти психологічної готовності молодшого школяра до навчання та причини його психологічної неготовності до школи.
9. Профілактика і педагогічні прийоми корекції шкільної неуспішності молодших школярів в умовах НУШ.
10. Розвиток операцій мислення, розумових дій у молодшого школяра під час навчання в початковій школі.
11. Особливості уяви молодших школярів та її розвиток в умовах НУШ.
12. Розвиток емоцій та почуттів у молодшого школяра, вплив воєнних дій на емоційну сферу сучасних учнів та шляхи профілактики емоційних порушень.
13. Особливості спілкування молодших школярів, профілактика виникнення ізольованості, конфліктності та булінгу в початковій школі.

14. Особливості навчальної діяльності молодшого школяра в умовах НУШ.

15. Психологічні особливості засвоєння молодшими школярами знань, вмінь і навичок та вплив сучасного інформаційного середовища на освітній процес у початковій школі.

16. Порівняльна характеристика темпераменту і характеру, врахування індивідуально-типологічних особливостей молодших школярів в освітньому процесі.

17. Специфіка розвитку здібностей та обдарованості у молодших школярів в умовах індивідуалізації навчання.

18. Розвиток соціального інтелекту у дітей молодшого шкільного віку в умовах навчальної діяльності.

19. Психологічні основи формування європейських цінностей, патріотизму та просоціальної поведінки у молодших школярів в сучасних умовах.

20. Вплив сім'ї на особистісний розвиток молодшого школяра та умови ефективної взаємодії батьків та педагогічного колективу початкової школи.

Основна література

1. Варій М. Й. Психологія: навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 288 с.

2. Вікова психологія : конспект лекцій / укладачі: П. І. Сахно, Н. М. Теслик. Суми : Сумський державний університет, 2024. 190 с.

3. Доскач С. С., Костик Л. Б. Загальна та вікова психологія: навч.-метод. посіб. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2023. 256 с.

4. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс: навч. посіб. 2-ге вид. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 388 с. URL: http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/7621.

5. Калениченко Р. А. Педагогічна психологія: навч. посіб. Київ : КНУБА, 2023. 196 с.

6. Кацавець Р. С. Вікова психологія. Навч. посіб. 2-ге вид., доп. Київ : Алерта, 2024. 142 с.

7. Пісоцький В. П., Горянська А. М. Теоретичні питання вікової психології: навчальний посібник для закладів вищої освіти; 2-е вид., випр. і доповн. 2023. 232 с.

8. Поясок Т. Б., Беспарточна О. І., Квасник О. В., Шаполова В. В. Загальна психологія: навчальний посібник. Харків : ФОП Бровін О.В., 2023. 512 с.

9. Савчин М., Василенко Л. Вікова психологія : навч. посіб. 5-те вид., перероб., доповн. Київ : Академвидав, 2021. 376 с.

10. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Вікова психологія. Київ : Центр навчальної літератури, 2023. 376 с.

11. Скрипченко О. В., Долинська Л. В., Огороднійчук З. В. та ін. Загальна психологія. Підручник. Київ : Каравела, 2023. 464 с.

12. Яланська С. П. Загальна психологія : конспект лекцій : навчальний посібник для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня – бакалавр. 2-ге вид. виправл. і доп. Полтава : Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, 2023. 191 с.

Додаткова література

1. Вікова та педагогічна психологія: підручник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін.; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. 5-те вид. Київ : Каравела, 2017. 399 с.

2. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія: навч. пос. для студ. ВНЗ. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 392 с.

3. Максименко С. Д. Загальна психологія. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 271 с.

4. Москалець В. П. Загальна психологія : підручник. Київ : Ліра–К, 2020. 564 с.

5. Ковальчук О., Гудима Н. Психологічні основи змісту, форм організації та методів морального виховання молодших школярів: від традицій до інновацій ціннісних орієнтирів сучасної української школи. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. Серія: педагогічні науки*. 2023. №62. С. 129-139.

6. Ковальчук О., Мєлєкєсцева Н., Гудима Н. Взаємодія сім'ї та закладів позашкільної освіти у процесі становлення особистості учнів початкових класів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології.* Суми : Видавництво Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка. 2021. №4 (108). С. 117-125.

7. Кондратенко Л. О. Психологія первинної шкільної неуспішності: монографія. Чернігів : Десна Поліграф, 2017. 488 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/709374/1/kondratenko_kniga_488str.pdf.

8. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія: навч. пос. для студ. ВНЗ. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 128 с.

9. Основи соціальної психології : підручник для закладів вищої освіти / П. П. Горностай, М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін.; за ред. М. М. Слюсаревського. Київ : Талком, 2018. 580 с.

10. Панчук Н. П. Загальна і вікова психологія: практикум : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський : Друк-Сервіс. 2018. 168 с.

11. Савчин М. В. Загальна психологія : підручник. Вид. 3-тє, стереотип. Київ : ВЦ «Академія», 2020. 344 с.

12. Сергєєнкова О., Столярчук О., Коханова О., Пасєка О. Педагогічна психологія. Навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури. 2019. 168 с.

13. Сидоренко О. Б. Практикум з вікової та педагогічної психології : навч. посібник для студентів. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 262 с.

14. Столяренко О. Б., Чайковська О. М. Вікова психологія : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Медобори-2006. 2016. 251 с.

2. «ПСИХОЛОГІЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ»

Метою ОК «Психологія індивідуального розвитку дітей молодшого шкільного віку» є формування у здобувачів вищої освіти системного розуміння психологічних особливостей індивідуального розвитку молодших школярів, розвиток умінь і навичок діагностики, аналізу та підтримки психічного, емоційного та соціального розвитку дитини в освітньому середовищі.

1. Рушійні сили та основні чинники психічного розвитку.
2. Види готовності дитини до школи.
3. Особливості розвитку емоційно-вольової сфери молодших школярів.
4. Структура та особливості навчальної діяльності молодшого школяра.
5. Особливості засвоєння моральних норм та правил поведінки в молодшому шкільному віці.
6. Особливості самооцінки молодших школярів.
7. Особливості взаємовідносин та спілкування молодших школярів.
8. Психологічні новоутворення в молодшому шкільному віці.
9. Пізнавальні психічні процеси молодшого школяра.
10. Проблеми навчання шестирічних дітей.
11. Особливості соціальної ситуації розвитку молодшого школяра.
12. Чинники, які зумовлюють психічний розвиток і формування особистості молодшого школяра.
13. Підходи до проблеми розвитку в основних психологічних напрямах.
14. Психологія розвитку рефлексивних умінь особистості у молодшому шкільному віці.
15. Психологічні особливості здібностей та обдарованості.
16. Загальні закономірності психічного розвитку особистості.
17. Механізми психічного розвитку.
18. Концепція психічного розвитку дитини Г.С. Костюка.
19. Вплив сучасного інформаційного середовища на розвиток молодшого школяра.
20. Вплив родини на психічний розвиток дитини молодшого шкільного віку.

Основна література

1. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія : Навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 427 с.
2. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 388 с.
3. Ковальчук О. Психолого-педагогічні умови становлення індивідуальності молодшого школяра. *Acta Paedagogica Volynienses.* Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки. 2022. №2. С. 72–79.
4. Ковальчук О. Соціально-емоційне навчання як засіб розвитку особистості молодшого школяра. *Acta Paedagogica Volynienses*, Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2024. №5. С. 48–54.

5. Ковальчук О., Гудима Н. Психологічні основи змісту, форм організації та методів морального виховання молодших школярів: від традицій до інновацій ціннісних орієнтирів сучасної української школи. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. Серія: педагогічні науки*. 2023. №62. С. 129-139.

6. Ковальчук О., Мєлєкєсцева Н., Гудима Н. Взаємодія сім'ї та закладів позашкільної освіти у процесі становлення особистості учнів початкових класів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми: Видавництво Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка. 2021. №4(108). С. 117-125.

7. Панчук Н. П. Загальна і вікова психологія: практикум : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський : Друк-Сервіс, 2018. 168 с.

8. Савчин М., Василенко Л. Вікова психологія : навч. посіб. 5-те вид., перероб., доповн. Київ : Академвидав, 2021. 376 с.

9. Столяренко О. Б., Чайковська О. М. Вікова психологія : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2016. 251 с.

Додаткова література

1. Калашникова Л. В. Молодший шкільний вік у контексті формування просоціальної поведінки. URL: http://appsychology.org.ua/data/jrn/v9/i13/15.pdf

2. Ковальчук О.В. Метод проєктів як засіб розвитку пізнавальних інтересів молодших школярів. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*: збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів. [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2024. Випуск 23. С. 370-373.

3. Ковальчук О. Розвиток рефлексивних умінь у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. *Актуальні проблеми наступності дошкільної і початкової освіти* : збірник матеріалів X Міжнародної науково-практичної конференції / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кафедра теорії та методик дошкільної освіти. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2024. С. 135-138.

4. Кулакова Л. Розвиток соціального інтелекту у дітей молодшого шкільного віку в умовах навчальної діяльності. URL: https://prap.rv.ua/index.php/prap_rv/article/view/190.

5. Личик О. Я., Крук С. Л., Гаврилькевич В. К. Теоретичний огляд проблеми розвитку довготривалої пам'яті у дітей молодшого шкільного віку. URL: https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/2558/2541

6. Чапюк Ю. С. Молодший шкільний вік як сензитивний період щодо розвитку творчого мислення: теоретичні аспекти. URL: https://core.ac.uk/download/pdf/145611713.pdf.

7. Шевцова Г. Г. Молодший шкільний вік: традиції та інновації в дослідженнях. URL: http://surl.li/mppgk.

8. Шелестова Л. В. Врахування вікових особливостей молодших школярів у процесі індивідуалізації навчання. URL: http://surl.li/quory.

3. «ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ»

Мета вивчення ОК «Психолого-педагогічні основи освітньої діяльності молодших школярів» – формування у майбутніх учителів початкових класів психолого-педагогічної компетентності щодо особливостей розвитку особистості та пізнавальних процесів молодших школярів як теоретичної бази освоєння освітніх програм системи початкової освіти відповідно до Державного стандарту початкової освіти, концепції «Нова українська школа», стандарту вищої освіти для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта та потреб суспільства.

1. Молодший школяр як суб'єкт навчальної діяльності.
2. Навчальна діяльність як провідний вид діяльності молодших школярів.
3. Структура навчальної діяльності молодших школярів.
4. Методи розвитку мотивації у молодших школярів до самостійного навчання.
5. Когнітивний розвиток молодшого школяра.
6. Емоційно-вольова та потребнісно-мотиваційна сфери особистості молодшого школяра.
7. Уміння вчитися самостійно як інтегральна характеристика особистості молодшого школяра.
8. Особистісна (мотиваційна) готовність як компонент готовності до навчання в початковій школі.
9. Індивідуальний підхід в організації навчання молодших школярів: психолого-педагогічні засади.
10. Диференційований підхід в організації навчання молодших школярів: психолого-педагогічні засади.
11. Особливості навчання обдарованих та невстигаючих учнів.
12. Психологія виховання молодших школярів.
13. Зміст роботи педагога, спрямованої на подолання проблеми відчуження «ізольованих» учнів.
14. Шляхи подолання утруднень у навчанні молодших школярів.
15. Стратегії у роботі вчителя початкових класів для підтримки соціальної адаптації молодших школярів.
16. Основні принципи психолого-педагогічного супроводу молодших школярів.
17. Психологія навчання обдарованих молодших школярів.
18. Педагогічні прийоми корекції неуспішності навчання молодших школярів.
19. Психологічні основи формування культурних цінностей молодших школярів та їхній розвиток у контексті основних напрямів виховання.
20. Психологічні особливості забезпечення наступності між початковою та середньою ланкою загальної середньої освіти.

Основна література

1. Видра О. Г. Вікова та педагогічна психологія: навч. пос. для студ.

ВНЗ. Київ : Центр навчальної літератури, 2019.

2. Вікова та педагогічна психологія / за ред. О. В. Скрипченко, Л. В. Долинської, З. В. Огороднійчук та ін. Київ : Каравела, 2012. 400 с.

3. Державний стандарт початкової освіти: затв. Постановою Каб. Міністрів України, від 21 лютого. 2018 р. No 87 [Електронний ресурс]. URL: https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti.

4. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія : навч. посіб. Київ : Центр учб. л-ри, 2012. 423 с.

5. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія. Київ : Центр навчальної літератури, 2017. 128 с.

6. Токарева Н. М., Шамне А. В. Вікова та педагогічна психологія: навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів]. Київ, 2017. 548 с.

Додаткова література

1. Бахмат Н., Гуцол І. Театралізована діяльність як засіб розвитку творчих здібностей молодших школярів. *Сучасні технології початкової освіти: реалії та перспективи. З*бірник наукових праць. Випуск 8. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, педагогічний факультет, кафедра теорії та методик початкової освіти; редакційна колегія: Бахмат Н.В., Гудима Н.В., Ковальчук О.В., Мєлєкєсцева Н.В. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2023. С. 6-14.

2. Бахмат Н. В., Сторчова Т. В. Організація освітньої діяльності учнів закладів загальної середньої освіти : психолого-педагогічний аспект. *Пед. освіта : теорія і практика :* Зб. наук.пр. / КПНУ ім. І. Огієнка; Інст. педагогіки НАПН Укр. [гол. ред. Бахмат Н.]. Вип. 34 (1-2023). Київ : Міленіум, 2023.С. 111-122.

3. Гошовський Я., Гошовська Д. Психологія девіантної особистості : навчально-методичний посібник до практичних занять. Луцьк : ПП Іванюк, 2022. 106 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/21261/1/Ps.dev.poved.%20posib..pdf.

4. Дорож І., Миханчук О. Місце самоосвіти та самоорганізації молодших школярів у концепції НУШ. *Сучасні технології початкової освіти: реалії та перспективи.* Збірник наукових праць. Вип. 9. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, педагогічний факультет, кафедра теорії та методик початкової освіти; редакційна колегія: Бахмат Н. В., Гудима Н. В., Мєлєкєсцева Н. В., Ковальчук О. В. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О. В., 2023. С. 35-39.

5. Кабанцева А., Корнєєва О. Підтримка дитини в умовах емоційного напруження: навч. метод. посібник. Київ : КВІЦ, 2018. 136 с.

6. Ковальчук О. Соціально-емоційне навчання як засіб розвитку особистості молодшого школяра. *Acta Paedagogica Volynienses*, Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2024. №5. С. 48–54.

7. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі : навчально-методичний посібник. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 304 с.

8. Кондратенко Л. О. Психологія первинної шкільної неуспішності : монографія. Чернігів : Десна Поліграф, 2017. 488 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/709374/1/kondratenko_kniga_488str.pdf.

9. Концепція Нової Української школи. *Міністерство освіти і науки України*. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf.

10. Миронова С. П. Нова українська школа: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах : навчально-методичний посібник. Тернопіль : Астон, 2020. 176 с.

11. Неперервність і наступність у навчанні дітей як передумова забезпечення якості освітнього процесу (навчально-методичний посібник). Черкаси, 2020. 32 с. URL: http://library.ippro.com.ua/attachments/article/527/неперервність%20і%20наступність.pdf

12. Неперервність та наступність між початковою і базовою загальною середньою освітою як передумови успіху реформ Нової української школи. *Зб. наук. пр*. [ред. кол. І. Б. Вашеняк (гол.) та ін.]. Хмельницький : Видавництво ПП «Символ», 2021. 283 с.

13. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2018/12/12/11/20-11-2018rekviz.pdf

14. Палій А. А. Диференціальна психологія : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2010. 429 с. URL: https://symboldrama.if.ua/wp-content/uploads/2020/03/a.a.-palij-dyfyrencziana-psyhologiya.pdf.

15. Столяренко О. Б. Психологія особистості. Навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 280 с.

16. Таранченко О. М., Нпйда Ю. М. Диференційоване викладання в інклюзивному класі: навч.-метод. посіб. Київ : Видавнича група «АСК», 2012.

17. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки: підручник. Київ : «Центр учбової літератури», 2016. 248 с.

18. Шевчишена О. В. Психолого-педагогічний супровід обдарованої дитини у загальноосвітньому навчальному закладі : науково-метод. посіб. Хмельницький : ОІППО, 2016. 237 с.

19. Bakhmat N., Dzhyhun L., Mishchenko M., Polishchuk O., Savytska O., Dorofey S. The Neuropedagogical Aspects of Mental and Cognitive Activity in Younger School-Age Children. *Brain*. 2023, Volume 14, Issue 3, P. 182–193. URL: https://edusoft.ro/brain/index.php/brain/article/view/1420/1627.

4. «ПЕДАГОГІКА»

Мета вивчення ОК «Педагогіка» є усвідомлення здобувачами вищої освіти загальних закономірностей освітнього процесу; розвиток педагогічних здібностей та вмінь; набуття здобувачами вищої освіти здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі початкової освіти. Зокрема, основними завданнями вивчення дисципліни є: свідоме і творче засвоєння здобувачами освіти педагогічних знань, формування педагогічної компетентності; розвиток педагогічного мислення, здатності до аналітичного осмислення педагогічної дійсності; формування навичок творчого підходу до виконання педагогічних дій у нестандартних педагогічних ситуаціях; формування прагнення будувати освітній процес у відповідності до педагогічних закономірностей, принципів виховання і навчання, на засадах гуманізму та особистісної орієнтованості; формування уявлень про теорію та практику виховання і навчання в умовах НУШ; постійне підвищення здобувачами своєї педагогічної культури, використання ними сучасних досягнень педагогічної науки і практики у своїй діяльності.

1. Педагогіка в системі наук про людину (об'єкт, предмет, функції та завдання педагогіки). Основні категорії педагогіки (освіта, навчання, виховання, формування, розвиток, самоосвіта, самовиховання, саморозвиток).
2. Структура та основні галузі педагогіки.
3. Педагогіка партнерства (суб'єкт-суб'єктна взаємодія, основні принципи, форми організації). Учень як суб'єкт освітнього процесу. Партнерство школи і сім'ї у вихованні учнів (форми і методи роботи школи з батьками учнів).
4. Система освіти України (принципи, види, рівні, типи закладів освіти (відповідно до Закону Україні «Про освіту»).
5. Науково-педагогічне дослідження (види, мета, завдання, об'єкт, предмет). Методи науково-педагогічного дослідження (спостереження, експеримент, методи опитування тощо).
6. Дидактика як теорія освіти і навчання: сутність, основні категорії. Педагогічна теорія Я.А. Коменського.
7. Процес навчання: сутність, двосторонній характер, функції, структура.
8. Принципи навчання та їх характеристика.
9. Зміст освіти та його складові (знання, уміння, навички, компетентності).
10. Структура навчально-пізнавальної діяльності учнів. Пізнавальний інтерес. Рівні засвоєння знань.
11. Методи навчання (за джерелом знань, за характером пізнавальної діяльності, за логікою пізнання). Засоби навчання.
12. Види навчання (пояснювально-ілюстративне, проблемне, програмоване, індивідуальне, інтегроване, ігрове, дистанційне).
13. Форми організації навчання (фронтальна, групова, кооперативна, колективна, парна, індивідуальна).
14. Урок як форма організації навчання (типи і структура уроків за

основною дидактичною метою). Позаурочні форми навчання. Підготовка вчителя до уроку.

15. Контроль в освітньому процесі, його функції, види, форми, методи. Рівні навчальних досягнень учнів.

16. Поняття і види педагогічних технологій (розвивальні, проєктні, проблемна, ігрові, інтерактивні тощо).

17. Особистість учителя та його педагогічна майстерність. Гуманізм педагога В. Сухомлинського.

18. Принципи виховання та їх характеристика. Виховний ідеал Г. Ващенка.

19. Учнівське самоврядування, його види, органи учнівського самоврядування, формальні й неформальні групи учнів. Концепція соціально-особистісного виховання А. Макаренка.

20. Альтертативні педагогічні технології як системи: «Вільне виховання» в педагогічній системі М. Монтессорі; Школа успіху і радості С. Френе; Вальдорфська школа: ідея цілісного виховання (Р. Штайнер).

Основна література

1. Анєнкова І. П., Байдан М. А., Горчакова О. А., Руссол В. М. Педагогіка : модульний курс [Текст]. Навчальний посібник. Львів : «Новий Світ – 2000», 2022. 567 с.

2. Гущина Н. І., Орлова Т. Г., Кондратова Л. Г. Нова українська школа : організація позаурочної діяльності в початковій школі на засадах партнерської взаємодії учасників освітнього процесу : навч.-метод. посіб.. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2021. 160 с.

3. Задорожна-Княгницька Л. В., Тимофєєва І. Б. Загальні основи педагогіки : навч. посіб. для здоб. вищої освіти за освітнім ступенем «Бакалавр» спец. 013 «Початкова освіта». Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 192 с.

4. Зайченко І. В. Педагогіка. URL: http://pidruchniki.ws/17000308/pedagogika/pedagogika_-_zaychenko_ib

5. Михалюк А. М. Педагогіка: інтерактивний контент. Навчально-методичний посібник. Київ : Видавництво «Каравела», 2023. 244с.

6. Сікорський П. І. Нова педагогіка: підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2021. 540 с.

Додаткова література

1. Берека В. Є., Буймістер Л. В., Шоробура І. М. Козацько-лицарське виховання в навчальних закладах: навч.-метод. посіб. Хмельницький : Заколодний М.І., 2015. 342 с.

2. Закон України «Про освіту». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text

3. Закон України «Про загальну середню освіту». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text

4. Коломоєць С., Пєтков С., Притула Р. Патріотичне виховання: теорія і практика. Київ : Видавничий дім «Професіонал», 2021. 224 с.

5. Концепція Нової української школи. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf

6. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5d5/279/7ca/5d52797ca746c359374718.pdf

7. Педагогіка: Хрестоматія / Уклад.: А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. Київ : Знання–Прес, 2003.700 с.

8. Пальчевський С. С. Педагогіка : навч. посіб. Київ : Каравела, 2016. 496 с. URL: https://westudents.com.ua/knigi/348-pedagogka-palchevskiy-ss.html

9. Пащенко М. І., Красноштан І. В. Педагогіка : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2017. 228 с. URL: https://ua1lib.org/book/3099168/d4d9a3?id=3099168&secret=d4d9a3

10. Пихтіна Н. П. Педагогіка гри: лекції : навч. посіб. Київ : КНП, 2021. 198 с.

11. Положення про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0659-00#Text

12. Федорчук В. В. Освітні технології. Навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський, 2014. 164 с. URL: http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/5927

13. Федорчук В. В. Педагогічні технології в початковій школі. Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко, 2014. 268 с. URL: http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/2085

14. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. Вид. 3-тє, перероб. і доп. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2020. 168 с.

15. Чепіль М. М., Дудник Н. З. Педагогічні технології : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2012. 224 с.

5. «ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ»

Метою ОК «Теорія та методика виховання молодших школярів» є формування у здобувачів вищої освіти системного розуміння теоретичних основ виховання молодших школярів, оволодіння сучасними методами, прийомами та технологіями виховної роботи, спрямованими на всебічний розвиток особистості дитини, її соціалізацію, формування моральних цінностей, громадянської свідомості та культури здорового способу життя.

1. Розкрити сутність основних категорій виховання, його мету та завдання.
2. Розкрити сутність понять «методи», «прийоми», «засоби» виховання. Охарактеризувати основні підходи до класифікації методів виховання.
3. Розкрити сутність методів самовиховання.
4. Розкрити зміст педагогічного керівництва самовихованням учнів початкових класів.
5. Розкрити зміст методів формування свідомості особистості молодших школярів.
6. Розкрити зміст методів формування організації діяльності та формування досвіду суспільної поведінки молодших школярів.
7. Розкрити зміст методів контролю і аналізу ефективності виховання молодших школярів.
8. Обґрунтувати завдання та зміст валеологічного виховання молодших школярів.
9. Обґрунтувати завдання та зміст морального та естетичного виховання молодших школярів.
10. Обґрунтувати завдання та зміст розумового виховання молодших школярів.
11. Обґрунтувати завдання та зміст правового та економічного виховання молодших школярів.
12. Обґрунтувати завдання та зміст громадсько-патріотичного виховання молодших школярів.
13. Обґрунтувати завдання та зміст трудового виховання молодших школярів.
14. Обґрунтувати завдання та зміст статево-гендерного виховання молодших школярів.
15. Обґрунтувати завдання та зміст фізичного виховання молодших школярів.
16. Охарактеризувати сутність та принципи особистісно-орієнтованого виховання.
17. Обґрунтувати суть групових форм виховання в початковій школі.
18. Обґрунтувати суть індивідуальних форм виховання в початковій школі.
19. Охарактеризувати форми організації процесу виховання (позаурочна, позакласна, позашкільна робота) в початковій школі.
20. Обґрунтувати суть масових форм виховання в початковій школі.

Основна література

1. Башкір О. І. Теорія виховання : навчально-методичний посібник. Харків, 2016. 96 с.

2. Безбородих С. М. Теорія і методика виховання молодших школярів : навч.-метод. посіб. для студентів та вчителів. Київ : Талком, 2019. 245 с.

3. Гудима Н., Ковальчук О. Актуальні проблеми початкової освіти : навчально-методичний посібник [Електронний ресурс] / [автори-укладачі: Наталія ГУДИМА, Ольга КОВАЛЬЧУК]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2024. 210 с.

4. Гудима Н., Мєлєкєсцева Н., Ковальчук О. Виховання молодших школярів засобами української пісні в умовах нової української школи та у світлі ідей Івана Огієнка. *Іван Огієнко і сучасна наука та освіта:* науковий збірник. Серія історична та філологічна Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. Вип. ХХ. С. 227-235.

5. Гудима Н., Мєлєкєсцева Н., Ковальчук О. Формування національномовної особистості молодшого школяра Нової української школи у світлі ідей Івана Огієнка. *Іван Огієнко і сучасна наука та освіта :* науковий збірник. Серія історична та філологічна. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. Вип. XIX. С. 146-154.

6. Ковальчук О. Виховання особистості молодшого школяра засобами арттерапії в освітньому процесі початкової школи. *Acta Paedagogica Volynienses*. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. №3. С. 54–61.

7. Ковальчук О. Гуманістичні ідеї виховання особистості в поглядах І. Огієнка. *Іван Огієнко і сучасна наука та освіта :* науковий збірник. Серія філологічна. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2019. Вип. XVI. С. 166-171.

8. Ковальчук О., Гудима Н. Психологічні основи змісту, форм організації та методів морального виховання молодших школярів: від традицій до інновацій ціннісних орієнтирів сучасної української школи. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. Серія: педагогічні науки.* 2023. №62. С. 129-139.

9. Ковальчук О., Мєлєкєсцева Н., Гудима Н., Взаємодія сім'ї та закладів позашкільної освіти у процесі становлення особистості учнів початкових класів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми : Видавництво Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка, 2021. №4 (108). С. 117-125.

10. Лаппо В. В. Теорія і методика виховання: навчальний посібник. Івано-Франківськ : НАІР, 2023. 384 с.

11. Марків В. М. Теорія виховання: навчально-методичний посібник. Кривий Ріг : КПІ, 2015. 241 с.

12. Мельничук С. Г. Педагогіка (теорія виховання) : навч. посіб. Київ : Слово, 2012. 285 с.

13. Стельмах Н. В. Теорія та методика виховання дітей. Миколаїв : ІЛіон, 2018. 265 с.

14. Червінська І. Б. Теоретико-методичні засади виховної роботи в початковій школі: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2012. 513 с.

Додаткова література

1. Державний стандарт початкової освіти. URL: https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti

2. Ковальчук О. В. Гуманістичні цінності молодших школярів: технології виховання. Монографія. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2021. 96 с.

3. Ковальчук О.В. Методичні аспекти морального виховання в молодшій школі. *Сучасні технології початкової освіти: реалії та перспективи: збірник наукових праць* Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, педагогічний факультет, кафедра теорії та методик початкової освіти; редкол.: Н.В. Бахмат, Н.В. Гудима, О.В. Ковальчук. Київ : Міленіум, 2020. Випуск 2. С. 91-96.

4. Ковальчук О. В. Стратегії взаємодії закладу загальної середньої освіти з батьками. *Формування професійної компетентності майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти у контексті модернізації змісту освіти :* колективна монографія за ред. Н. В. Бахмат, Н. В. Гудими. Київ : Міленіум, 2021. С. 221-246.

5. Ковальчук О. В. Сучасні форми взаємодії школи з батьками у процесі формування гуманістичних цінностей у дітей молодшого шкільного віку. *Фахова підготовка вчителя початкової школи в умовах Нової української школи:* колективна монографія. Київ : Міленіум, 2021.

6. Ковальчук О. В., Довгань О. С. Проблема виховання гуманності у дітей молодшого шкільного віку : психолого-педагогічний аспект. *Фахова підготовка вчителя початкової школи в умовах реформування освіти:* колективна монографія. Київ : Міленіум, 2020. С. 65-74.

7. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf.

6. «ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ТА ТВОРЧОСТІ ВЧИТЕЛЯ»

Мета вивчення ОК «Основи педагогічної майстерності та творчості вчителя» є стимулювання здобувачів вищої освіти до професійного самовиховання, формування у них потреби в неперервному педагогічному самовдосконаленні. Зокрема, основними завданнями вивчення дисципліни є розвиток у майбутніх вчителів уявлення про педагогічну діяльність як рефлексивне керування діяльністю учня; створення умов для формування у студентів гуманної позиції щодо розуміння мети і завдань власної педагогічної діяльності; допомога майбутнім педагогам в опануванні механізмів використання особистісного творчого потенціалу для вирішення педагогічних завдань навчання і виховання, оволодінні елементами педагогічної техніки; педагогічної творчості; визначенні оптимальних засобів і напрямків професійного самовдосконалення.

1. Вимоги до сучасного вчителя в контексті сьогодення.
2. Сутність педагогічної діяльності та майстерності вчителя.
3. Структурні компоненти педагогічної майстерності, їх характеристика.
4. Поняття про педагогічну ситуацію та алгоритм її розв’язання.
5. Види педагогічних ситуацій.
6. Педагогічна техніка та її основні компоненти.
7. Внутрішня техніка вчителя. Шляхи емоційної саморегуляції вчителя.
8. Професійне вигорання в педагогічній діяльності та шляхи його попередження і подолання.
9. Зовнішня техніка (невербальні засоби) в педагогічній діяльності.
10. Техніка мовлення в роботі педагога.
11. Професійно-педагогічне спілкування та його особливості. Функції і бар’єри спілкування.
12. Стилі керівництва учнівським колективом, переваги й недоліки кожного стилю.
13. Педагогічний вплив. Педагогічна вимога. Їх роль у майстерності вчителя.
14. Правила і прийоми ефективного активного слухання. Рефлексивне та нерефлексивне слухання. Навести приклади доцільного застосування.
15. Діалогічна взаємодія. Майстерність педагога у проведенні індивідуальної бесіди.
16. Конфлікт. Розв’язання педагогічних конфліктів.
17. Базові поняття педагогічної творчості, їх сутність.
18. Специфічні риси та принципи педагогічної творчості.
19. Творча педагогічна діяльність, її критерії та рівні.
20. Технології формування творчої особистості Г.Альтшуллера (ТРВЗ).

Основна література

1. Зязюн І. А., Крамущенко Л. В., Кривонос І. Ф., Мирошник О. Г., Семиченко В. А. Педагогічна майстерність: підручник / Академія

педагогічної майстерності / Іван Андрійович Зязюн (ред.). 3-тє вид., допов. іпереробл. Київ : СПД Богданова А. М., 2008. 376 с.

2. Основи педагогічної майстерності та творчості вчителя: навчально-методичний посібник [Електронний ресурс] / [автори-укладачі: О. М. Дутко, О. В. Горбатюк, І. Ю. Лебідь, С. В. Поліщук, В. В. Федорчук; за заг. ред. В. В. Федорчук]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. 275 с. URL: http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/7287

3. Педагогічна майстерність: Хрестоматія. Навч. посібник / Упоряд.: І. А. Зязюн, Н. Г. Базилевич, Т. Г. Дмитренко. Київ : Вища школа, 2006. 606 с.

4. Сисоєва С. Основи педагогічної творчості : підручник. Київ : Міленіум, 2006. 346 с.

5. Федорчук В. В. Основи педагогічної майстерності : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський : Зволейко Д., 2008. 140 с. URL: http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/2066

6. Філатова Л. С. Педагогічна майстерність : навчальний посібник для здобувачів вищої освіти педагогічних університетів за спеціальностями 013 Початкова освіта; 016 Спеціальна освіта. Харків : ХНПУ, 2021. 90 с.

Додаткова література

1. Бутенко Н. Ю. Комунікативна майстерність викладача : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2005. 336 с.

2. Васянович Г. Педагогічна етика : навч.-метод. посібник для викл. і студ. вищ. навч. закл. Львів : Норма, 2005. 344 с.

3. Концепція Нової української школи. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf

4. Основи педагогічної майстерності: практикум / Холковська І. Л., Волошина О. В., Губіна С. І. Вінниця : «Твори», 2019. 240 с.

5. Пашко Л. А., Комунікативна компетентність керівника : навч.-метод. матеріали /Л. А. Пашко, Н. Б. Ларіна, О. М. Руденко; упоряд. Г. І. Бондаренко. Київ : НАДУ, 2013. 76 с.

6. Педагогіка: Хрестоматія / Уклад.: А.І. Кузьминський, В. Л. Омельченко. Київ: Знання-Прес, 2003. С. 87-95.

7. Сухомлинський В. О. Павлиська середня школа: Наші вчителі, вихователі / Педагогіка : Хрестоматія. Київ, 2003. С. 81-82.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

атестаційного іспиту із психолого-педагогічної підготовки
(«Психологія», «Психологія індивідуального розвитку дітей молодшого шкільного віку», «Психолого-педагогічні основи освітньої діяльності молодших школярів», «Педагогіка», «Теорія та методика виховання молодших школярів», «Основи педагогічної майстерності та творчості вчителя»)
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
спеціальності 013 Початкова освіта
за освітньо-професійною програмою Початкова освіта
денна та заочна форми здобуття освіти

Організацію та оцінювання здобувачів вищої освіти регламентують Положення про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (нова редакція), Положення про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція), Положення про атестацію та організацію роботи екзаменаційної комісії в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (нова редакція).

Дотримання академічної доброчесності регулюють Конституція України (ст. 53 – право на освіту), Закон України «Про освіту» (ст. 42), Положення про дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними, науковими працівниками та здобувачами вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція), Кодекс академічної доброчесності Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція).

Оцінювання результатів складання атестаційного іспиту здійснюється за 100-бальною шкалою відповідно до критеріїв, розроблених випусковою кафедрою і Таблиці відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти.

Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Рейтингова оцінка з кваліфікаційного екзамену / захисту кваліфікаційної роботи	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A (відмінно)	відмінно
82-89	B (дуже добре)	добре
75-81	C (добре)	
67-74	D (задовільно)	задовільно
60-66	E (достатньо)	
35-59	FX	незадовільно
34 і менше	F	

Тривалість відповіді на атестаційному іспиті з освітніх компонентів психолого-педагогічної підготовки одного здобувача вищої освіти, як правило, не повинна перевищувати 30 хвилин.

Оцінки з атестаційного іспиту з освітніх компонентів психолого-педагогічної підготовки виставляє кожен член екзаменаційної комісії. Підсумкову оцінку формують як середню з оцінок усіх присутніх членів екзаменаційної комісії.

Повторне складання атестаційного іспиту з освітніх компонентів психолого-педагогічної підготовки для підвищення оцінки не дозволяють.

Виконання всіх екзаменаційних завдань є обов'язковим. Незадовільна оцінка з одного екзаменаційного завдання є підставою для виставлення незадовільної оцінки за атестаційний іспит з освітніх компонентів психолого-педагогічної підготовки.

Якщо здобувач вищої освіти отримав незадовільну оцінку на одному з етапів атестації, екзаменаційна комісія приймає рішення про те, що він є неатестованим, про що в протоколі засідання екзаменаційної комісії роблять відповідний запис.

1. «ПСИХОЛОГІЯ»

Критерії оцінювання

A (відмінно) 90-100 балів	Здобувач вищої освіти виявляє глибокі фундаментальні знання з психології, повно викладає вивчений матеріал, виявляє розуміння предмета висловлювання, розуміє можливість різних тлумачень однієї і тієї ж проблеми, вміє оцінювати аргументи для її доведення, формулює своє бачення проблеми, виявляє розуміння матеріалу, може обґрунтовувати свої судження, застосовувати знання на практиці у нестандартних ситуаціях, наводити необхідні приклади, викладає матеріал логічно, послідовно, вживає мовні засоби відповідно до норм української літературної мови.
B (дуже добре) 82-89 балів	Відповідь здобувача вищої освіти відповідає тим самим вимогам, що і для попереднього рівня, але при цьому здобувач вищої освіти допускає незначні помилки, які сам виправляє, або незначні недоліки в послідовності викладу матеріалу та мовному оформленні висловлювань. Здобувач вищої освіти уміє наводити власні приклади на підтвердження нових думок, може застосовувати вивчений матеріал у стандартних і дещо змінених ситуаціях.
C (добре) 75-81 бал	Відповідь здобувача вищої освіти відповідає тим самим вимогам, що і для попереднього рівня, але при цьому здобувач вищої освіти допускає помилки і недоліки в послідовності викладу матеріалу та мовному оформленні висловлювань. Здобувач вищої освіти уміє наводити власні приклади на підтвердження нових думок, може застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях.
D (задовільно) 67-74 бали	Здобувач вищої освіти виявляє знання і розуміння основних положень психології, але викладає матеріал неповно і допускає незначні неточності у визначенні понять; не вміє досить глибоко і доказово обґрунтовувати свої судження і наводити влучні приклади; викладає матеріал непослідовно і допускає помилки в мовному оформленні викладу.

E (достатньо) 60-66 балів	Здобувач вищої освіти виявляє знання і розуміння основних положень з психології, але викладає матеріал неповно і допускає суттєві неточності у визначенні понять; не вміє досить глибоко і доказово обґрунтовувати свої судження і наводити приклади; викладає матеріал непослідовно і допускає помилки в мовному оформленні викладу.
FX (незадовільно з можливістю повторного складання) 35-59 балів	Здобувач вищої освіти виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу, не володіє науково-методичним апаратом навчальної дисципліни, допускає помилки у формулюванні понять, які спотворюють їх зміст, не вміє самостійно аналізувати психологічну ситуацію та способи дій у ній, хаотично і невпевнено викладає матеріал. Здобувач вищої освіти неспроможний виконати стандартні завдання навіть після спрямувальних питань викладача.

2. «ПСИХОЛОГІЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ»

Критерії оцінювання

A (відмінно) 90-100 балів	Здобувач виявляє повні та міцні знання з психології молодшого школяра, вільно використовує термінологічний апарат, демонструє самостійність і оригінальність суджень; чітко формулює власну думку та переконливо аргументує її; вміє аналізувати, робити власні висновки; здатний встановлювати тематичні та міжпредметні зв'язки. Під час відповіді на запитання випускник підтверджує теоретичні положення прикладами.
B (дуже добре) 82-89 балів	Відповідь здобувача відповідає тим самим вимогам, що й для оцінки «відмінно», але при цьому він допускає 1-2 помилки, які сам виправляє, наявні 1-2 недоліки в послідовності викладу матеріалу. Здобувач наводить власні приклади на підтвердження теоретичних положень, добре володіє культурою мовлення.
C (добре) 75-81 бал	Здобувач володіє категоріальним апаратом знання психології молодшого школяра, виявляє розуміння основних понять, проте допускає незначні помилки у формулюванні визначень; демонструє здатність до розв'язання теоретико-практичних завдань; вміє добирати докази на підтвердження власних думок, використовувати словниково-довідкову літературу.
D (задовільно) 67-74 бали	Здобувач відтворює навчальний матеріал частково, поверхово, уривчасто і неструктуровано; проявляє нерозуміння, розв'язання завдань теоретико-практичних завдань; демонструє низький рівень мовленнєвої культури; припускається великої кількості помилок та є здатним виправити їх із допомогою викладача.
E (достатньо) 60-66 балів	Випускник оперує базовими поняттями курсу, проте наводить недостатньо прикладів методичного характеру. У відповіді простежується логічна непослідовність, мовленнєві помилки.
FX (незадовільно з можливістю повторного складання) 35-59 балів	Здобувач виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу, не володіє категоріальним апаратом предмета, допущені у формулюванні визначень помилки спотворюють зміст понять, випускник неспроможний підтвердити теоретичні положення, відповідь хаотична, із значною кількістю мовленнєвих помилок.

3. «ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ»

Критерії оцінювання

A (відмінно) 90-100 балів	Здобувач глибоко і міцно засвоїв програмний матеріал, вичерпно, послідовно, чітко та логічно правильно його викладає, використовує у відповіді матеріал наукових і методичних джерел, правильно аргументує свою думку, вміє тісно пов'язувати теорію з практикою, аналізує зміст і методи навчання з погляду психології та педагогіки освітньої діяльності молодших школярів. Демонструє готовність використовувати знання теорії освітньої діяльності для навчання дітей молодшого шкільного віку, а також готовність до її організації спільної з ними та їх самостійної діяльності, спрямованої на досягнення цілей і завдань реалізованої освітньої програми.
B (дуже добре) 82-89 балів	Здобувач володіє змістом матеріалу, грамотно та змістовно викладає його, не допускаючи суттєвих неточностей (1-2 недоліки) в послідовності викладу матеріалу у відповіді на питання, вміє пов'язати теорію з практикою, аналізує зміст і методи навчання з погляду освітньої діяльності молодших школярів. Демонструє готовність використовувати знання теорії освітньої діяльності для молодшого шкільного віку. Добре володіє культурою мовлення.
C (добре) 75-81 бал	Здобувач володіє категоріальним апаратом знання з психолого-педагогічних основ освітньої діяльності психології молодшого школяра, виявляє розуміння основних понять, проте допускає незначні помилки у формулюванні визначень; демонструє здатність до розв’язання теоретико-практичних завдань; уміє добирати докази на підтвердження власних думок, використовувати словниково-довідкову літературу.
D (задовільно) 67-74 бали	Здобувач відтворює навчальний матеріал частково, поверхово, уривчасто і неструктуровано; проявляє нерозуміння, розв’язання завдань; демонструє низький рівень мовленнєвої культури; допускає велику кількість помилок та здатен їх виправити за допомогою навідних питань викладача.
E (достатньо) 60-66 балів	Випускник оперує базовими поняттями курсу, проте наводить недостатньо прикладів реалізації психолого-педагогічних основ освітньої діяльності в початковій школі. У відповіді простежується логічна непослідовність, наявні мовленнєві помилки.
FX (незадовільно з можливістю повторного складання) 35-59 балів	Здобувач виявляє незнання більшої частини програмного матеріалу, не володіє категоріальним апаратом навчальної дисципліни, допускає у формулюванні визначень помилки спотворюють зміст понять, випускник неспроможний підтвердити теоретичні положення, відповідь хаотична, із значною кількістю мовленнєвих помилок.

4. «ПЕДАГОГІКА»

Критерії оцінювання

A (відмінно) 90-100 балів	Здобувач вищої освіти глибоко і всебічно знає зміст курсу педагогіки, рекомендовану літературу та першоджерела, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу з курсу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем педагогічного змісту. Під час відповіді на питання студент вільно оперує педагогічною термінологією, підтверджує теоретичні положення прикладами з практики (фрагменти занять, методи і прийоми, дидактичні ігри та вправи тощо). Відповідь на питання побудована логічно, мовлення студента нормативне, виразне.
B (дуже добре) 82-89 балів	Здобувач вищої освіти виявляє добрі знання з педагогіки, знайомий з усіма педагогічними поняттями, методами і прийомами навчання і виховання. Однак відчуває труднощі у проєктуванні положень теоретичного матеріалу на практичну діяльність вчителя. Під час відповіді на питання студент може наводити власні приклади використання тих чи інших методів, прийомів, допускаючи при цьому незначні неточності. Виклад матеріалу логічно-послідовний, студент відповідає впевнено, дотримуючись культури та техніки мовлення.
C (добре) 75-81 бал	Здобувач вищої освіти виявляє достатні знання з педагогіки, знайомий з більшістю педагогічних понять, методів і прийомів навчання та виховання. Однак студенту важко переносити положення теоретичного матеріалу на практичну діяльність вчителя. Під час відповіді на питання студент не завжди може наводити власні приклади використання тих чи інших методів, прийомів, допускає значні неточності. Виклад матеріалу непослідовний, студент відповідає невпевнено, дотримуючись культури та техніки мовлення.
D (задовільно) 67-74 бали	Здобувач вищої освіти засвоїв основний теоретичний матеріал, але не може повністю розкрити всі аспекти екзаменаційного питання, допускає неточності у розкритті сутності теоретичних понять та формулюванні визначень; спроможний використовувати набуті знання для практичного вирішення стандартних завдань, викладає матеріал непослідовно і допускає помилки в оформленні викладу. Студент демонструє знання переважно репродуктивного характеру, недостатньо володіє термінологією курсу, прикладами з практики, виклад матеріалу непослідовний, відповідь невпевнена, наявні помилки в її мовленнєвому оформленні.
E (достатньо) 60-66 балів	Здобувач вищої освіти засвоїв не весь основний теоретичний матеріал, не може розкрити всі аспекти екзаменаційного питання, допускає значні неточності у розкритті сутності теоретичних понять та формулюванні визначень; не спроможний використовувати набуті знання для практичного вирішення стандартних завдань, викладає матеріал непослідовно і допускає помилки в оформленні викладу. Студент демонструє знання лише репродуктивного характеру, недостатньо володіє термінологією курсу, прикладами з практики, виклад матеріалу непослідовний, відповідь невпевнена, наявні помилки в її мовленнєвому оформленні.
FX (незадовільно з можливістю повторного складання) 35-59 балів	Здобувач вищої освіти виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу, не володіє категоріальним апаратом предмета, допускає у формулюванні визначень помилки, які спотворюють зміст понять, неспроможний підтвердити теоретичні положення предмета відповідними прикладами, відповідь хаотична, із значною кількістю мовленнєвих помилок.

5. «ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ»

Критерії оцінювання

A (відмінно) 90-100 балів	Здобувач вищої освіти засвідчує всебічні та систематизовані знання, демонструє глибину і детальність аналізу питань, уміння розкривати сутність теоретичних положень; правильно та вільно оперує категоріями і поняттями; доцільно і грамотно добирає необхідні для відповіді аргументи, ілюструє їх прикладами, висловлює власне ставлення до навчального матеріалу; відповіді чіткі, логічні, конкретні, мова літературна. Виявляє здатність аналітичного науково-педагогічного мислення, добирає оптимальні методи, прийоми та способи навчання, дає їх обґрунтування, демонструє оригінальність, творчий потенціал.
B (дуже добре) 82-89 балів	Здобувач вищої освіти підтверджує повне засвоєння теорії та методики виховння, достатньо висвітлює теоретичні положення та з'ясовує суттєві аспекти питань, правильно визначає зміст основних понять, демонструє здібності аналітичного мислення, але при цьому допускає окремі неточності.
C (добре) 75-81 бал	Здобувач вищої освіти виявляє добре засвоєння програмованого матеріалу, достатньо висвітлює теоретичні положення та з'ясовує суттєві сторони питань, правильно визначає зміст основних понять, демонструє здібності аналітичного мислення, але при цьому допускає окремі неточності, його обґрунтування не завжди переконливе.
D (задовільно) 67-74 бали	Здобувач вищої освіти засвідчує знання основного матеріалу обсягом, який необхідний для подальшої практичної роботи; демонструває у цілому правильність розуміння наукових положень і понять по суті, однак відповідь вирізняється поверховістю або фрагментарністю, наявні неточності та помилки у змісті відповіді. У визначенні та виборі методів, прийомів та способів навчання переважає стереотипність.
E (достатньо) 60-66 балів	Здобувач вищої освіти виявляє знання основного матеріалу на елементарному рівні необхідним для подальшої практичної роботи; демонструє у цілому правильність розуміння теоретичних положень і наукових понять по суті, однак відповідь вирізняється обмеженістю, поверховістю або фрагментарністю, наявні неточності та помилки у змісті відповіді; професійні знання, вибір методів навчання не завжди правильний.
FX (незадовільно з можливістю повторного складання) 35-59 балів	Здобувач вищої освіти виявляє суттєві прогалини у засвоєнні програмового матеріалу, має значні труднощі в оперуванні категоріями та теоретичними положеннями; відповідь вирізняється обмеженістю, фрагментарністю, наявні грубі помилки; має труднощі у виборі методів, прийомів навчання, допускає помилки, виявляє обмеженість професійного мислення та несформованість відповідних умінь.

6. «*ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ТА ТВОРЧОСТІ ВЧИТЕЛЯ*»

Критерії оцінювання

A (відмінно) 90-100 балів	Здобувач вищої освіти глибоко і всебічно знає зміст курсу основ педагогічної майстерності та творчості вчителя, рекомендовану літературу та першоджерела, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу з курсу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем педагогічного змісту. Під час відповіді на питання студент вільно оперує педагогічною термінологією, підтверджує теоретичні положення прикладами з практики (фрагменти занять, бесід тощо). Відповідь на питання побудована логічно, мовлення студента нормативне, виразне.
B (дуже добре) 82-89 балів	Здобувач вищої освіти виявляє добрі знання з основ педагогічної майстерності та творчості вчителя, знайомий з відповідною термінологією. Однак відчуває труднощі у проєктуванні положень теоретичного матеріалу на практичну діяльність вчителя. Під час відповіді на питання студент може наводити власні приклади використання тих чи інших шляхів розвитку педагогічної майстерності та творчості, допускаючи при цьому незначні неточності. Виклад матеріалу логічно-послідовний, здобувач відповідає впевнено, дотримуючись культури та техніки мовлення.
C (добре) 75-81 бал	Здобувач вищої освіти виявляє достатні знання з основ педагогічної майстерності та творчості вчителя, знайомий з більшістю педагогічних понять, шляхів оволодінню педагогічною майстерністю та творчістю. Однак студенту важко переносити положення теоретичного матеріалу на практичну діяльність педагога. Під час відповіді на питання студент не завжди може наводити власні приклади використання тих чи інших методів, прийомів, допускає значні неточності. Виклад матеріалу непослідовний, студент відповідає невпевнено, дотримуючись культури та техніки мовлення.
D (задовільно) 67-74 бали	Здобувач вищої освіти засвоїв основний теоретичний матеріал, але не може повністю розкрити всі аспекти екзаменаційного питання, допускає неточності у розкритті сутності основних понять та формулюванні визначень; спроможний використовувати набуті знання для практичного вирішення стандартних завдань, викладає матеріал непослідовно і допускає помилки в оформленні викладу. Здобувач демонструє знання переважно репродуктивного характеру, недостатньо володіє термінологією курсу, прикладами з практики, виклад матеріалу непослідовний, відповідь невпевнена, наявні помилки в її мовленнєвому оформленні.
E (достатньо) 60-66 балів	Здобувач вищої освіти засвоїв не весь основний теоретичний матеріал, не може розкрити всі аспекти екзаменаційного питання, допускає значні неточності у розкритті сутності теоретичних понять та формулюванні визначень; не спроможний використовувати набуті знання для практичного вирішення стандартних завдань, викладає матеріал непослідовно і допускає помилки в оформленні викладу. Студент демонструє знання лише репродуктивного характеру, недостатньо володіє термінологією курсу, прикладами з практики, виклад матеріалу непослідовний, відповідь невпевнена, наявні помилки в її мовленнєвому оформленні.
FX (незадовільно з можливістю повторного складання) 35-59 балів	Здобувач вищої освіти виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу, не володіє категоріальним апаратом предмета, допускає у формулюванні визначень помилки, які спотворюють зміст понять, неспроможний підтвердити теоретичні положення предмета відповідними прикладами, відповідь хаотична, із значною кількістю мовленнєвих помилок.